

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ДАНЬКО-СЛІЩОВА АННА АНАТОЛІВНА

УДК 321.02:[32.019.51:654.19]: 316.774(043.3)

**ПОЛІТИКО-КОМУНІКАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ФОРМУВАННЯ
СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

23.00.02 – політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Львів – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (м. Київ)

Науковий керівник: доктор політичних наук, професор
Бebик Валерій Михайлович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
Навчально-науковий інститут публічного
управління та державної служби,
професор кафедри парламентаризму

Офіційні опоненти: доктор політичних наук, професор
Горбатенко Володимир Павлович,
Інститут держави і права
імені В. М. Корецького НАНУ,
провідний науковий співробітник
відділу правових проблем політології

кандидат політичних наук, доцент
Шиманова-Стефанишин Ольга Володимирівна,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін

Захист відбудеться 16 вересня 2021 р. о 13:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.17 Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79000, м. Львів, вул. Університетська, 1, ауд. 301.

Із дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка за адресою: 79005, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий «__» серпня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. В. Бунь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Проблеми формування та розвитку політичних комунікацій є одними з найдискутивніших у багатьох сферах, зокрема у галузях політології, соціології, психології і соціальних комунікацій. Сучасний світ глобалізується і трансформується у своїх мережевих комунікаціях, що знаходить своє віддзеркалення і в нашій країні. Інформаційно-комунікаційні процеси, які раніше розглядалися суто галузеві: масові чи політичні, сьогодні неможливо розглядати без дослідження й аналізу їхнього системного взаємовпливу. Завдяки новітнім масмедіа, різні види і засоби комунікацій конвергували і стали взаємопоєднаними мультимедійними конгломератами, що створило нові проблеми, але й породило нові можливості у функціонуванні політико-комунікаційних систем сучасних суспільств.

У той же час, у політичній науці проблема політико-комунікаційних аспектів формування інформаційного суспільства в силу своєї складності і різновекторності й досі залишається недостатньо дослідженою в наслідок динамічного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що розвиваються на перетині політичних і соціально-психологічних технологій та інформаційно-технологічної модернізації системи засобів масових політичних комунікацій.

Яскравим прикладом таких політико-комунікаційних впливів – на основі використання соціально-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій – стали так звані «кольорові революції», які спонтанно-керовано виникли в різних країнах світу на початку XXI століття. Варто відзначити, що Україна тут виявилася серед перших країн світу, де в наслідок Помаранчевої революції (2004–2005) та Революції Гідності (2013–2014) політико-комунікаційні процеси суттєво вплинули на формування та розвиток національної моделі інформаційного суспільства.

В даному контексті виникла потреба дослідити поняття та сутність сучасного інформаційного суспільства, можливість його реформування за допомогою політичних технологій, використання соціальних мереж в якості середовища для комунікацій та політичного впливу, прямому контакту з аудиторією, швидкому зворотньому зв'язку, можливістю чіткого вибору аудиторії для впливу та миттєвого поширення інформації, виходу політичної комунікації на якісно новий міжособистісний рівень, реальним інформаційним впливам на політичну мобілізацію мас. У цьому зв'язку актуалізувалася тема дослідження: виникнення та розвиток нових медіа, як принципово нових каналів політичної комунікації, котрі були спричинені формуванням та еволюцією національної моделі інформаційного суспільства та революційними подіями 2004–2005 і, особливо, 2013–2014 років в Україні.

В цьому зв'язку набули актуальності дослідження політико-комунікаційних можливостей застосування сучасних методів та засобів роботи нових медіа у контексті суспільно-політичних відносин на основі

модерних інформаційно-комунікаційних технологій, притаманних сучасному українському інформаційному суспільству.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідної теми кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (м. Київ): «Соціально-політичні та інформаційно-комунікаційні проблеми становлення глобального суспільства» №0110U006273.

Мета дисертаційного дослідження – з'ясувати особливості політико-комунікаційних процесів формування сучасного українського інформаційного суспільства, зокрема, в контексті еволюції системи і засобів масової комунікації.

Цій меті підпорядковані такі дослідницькі **завдання**:

- систематизувати наявні теоретико-праксеологічні напрацювання вітчизняних і закордонних учених у сфері дослідження проблематики становлення сучасного інформаційного суспільства, провідних теорій політичних та масових комунікацій;

- концептуалізувати та виокремити методологію і методи, необхідні для реалізації дисертаційного дослідження;

- визначити особливості становлення та розвитку сучасних масових політичних комунікацій у системі суспільно-політичних відносин в умовах формування інформаційного суспільства (на прикладі України);

- дослідити особливості впливу засобів масової комунікації на суб'єктів політики в сучасних умовах у зв'язку з новими викликами політичного, соціального, глобального характеру та використання нових інформаційно-комунікаційних технологій;

- проаналізувати особливості становлення нових медіа, зокрема, Інтернет-телебачення, Інтернет-радіо, соціальних мереж і мобільного зв'язку та оцінити перспективи формування єдиного мультимедійного політико-комунікаційного простору в умовах формування інформаційного суспільства;

- окреслити особливості становлення і еволюції системи політичних комунікацій України в сучасних умовах та перспективи використання потенціалу нових мультимедіа для протидії російській інформаційній агресії.

Об'єкт дослідження – система політичних комунікацій в умовах формування українського інформаційного суспільства.

Предмет дослідження – політико-комунікаційні інститути і процеси формування сучасного українського інформаційного суспільства.

Методологічна основа дисертаційного дослідження ґрунтується як на загальнонаукових (аналіз, синтез та ін.), так і спеціальних методах наукового пізнання (кейс-метод, синергетичний метод, метод контент-аналізу та ін.).

Вирішення завдань, окреслених у дисертації, вимагає застосування комплексу методів сучасних політичних, соціологічних та інформаційно-комунікаційних наук. Синергетичний метод дав змогу дослідити політичні

комунікації як складний об'єкт, де протікають процеси самоорганізації при узгодженні рушійних сил політичних систем.

Системний метод сприяв розгляду політичних комунікацій як системи засобів та технології інформаційного впливу. Метод контент-аналізу дозволив проаналізувати масштабні масиви повідомлень у ЗМК, що дало змогу зрозуміти характер і тематику політичної комунікації, яка транслюється через канали масової комунікації, а також способи маніпуляцій через такі повідомлення. Кейс-метод (case study) розкрив особливості політичних комунікацій через ЗМК у конкретних ситуаціях (зокрема під час Революції гідності та виборів Президента України 2019 року) та дав змогу запропонувати можливі рішення покращення такої комунікації.

Емпіричною основою дослідження стали результати соціологічних досліджень, отримані вітчизняними аналітичними й дослідницькими установами (Національним інститутом стратегічних досліджень, Інститутом соціології НАН України, Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова та інші).

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена сукупністю дослідницьких завдань, підходами та методами їхнього вирішення й характеризується наступними положеннями:

уперше:

– здійснено комплексне дослідження розвитку системи політичних комунікацій з урахуванням динамічної трансформації нових медіа в умовах формування та розвитку сучасного вітчизняного інформаційного суспільства. На основі цього з'ясовано, що політична комунікація розглядається сучасними дослідниками не як особливий феномен політики, а через призму функціонування масових комунікацій та синергію різних видів комунікацій, які мають нелінійний характер розвитку і реалізується у вигляді мультимедіа з не симетричними компонентами передачі інформації (відео, звук, зображення, текст);

– системно доведено що зміст, спрямованість і форми реалізації політичної комунікації в Україні свідчать про нелінійне формування національної моделі інформаційного суспільства на засадах олігархічного лібералізму, що не відповідає національним інтересам, політичній культурі та ментальності українського суспільства, а сама система політичної комунікації не в повній мірі відповідає демократичній моделі через:

а) відсутність системи налагодженого інформаційного обміну між політичною системою, її інститутами та суспільством;

б) нерозвиненість структур громадянського суспільства, здатних оцінити і визначити якість політичної комунікації;

в) недосконалість законодавства у сфері регулювання політичної комунікації;

г) економічну залежність ЗМІ від держави та фінансово-політичних угруповань, що породжує клановість української політичної журналістики та

активне використання адмінресурсу для контролю за медіа простором у цілому та поширенням політичної інформації;

– досліджено особливості модернізації традиційних засобів масової комунікації в умовах нових суспільних викликів – в контексті адаптації і зміни стереотипів мовлення відповідно до еволюції системи політичних комунікацій суспільства та розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. У цьому контексті зроблено висновки, що в Україні період після Революції Гідності став етапом вибуху нових інформаційно-комунікаційних технологій, часом переорієнтування мовлення і зміною глобальних підходів оцінки системи соціальних комунікацій суспільства. Саме у цей час розширюються рамки мовлення і ЗМК проникають у соціальні мережі – середовище соціальної комунікації, створюючи в умовах формування інформаційного суспільства своєрідну гібридну систему політичної комунікації;

– на основі нових методологічних підходів розуміння процесів комунікації в нових (цифрових) медіа, які характеризуються принципово новими зв'язками між суб'єктами і об'єктами політики (як одночасними джерелами і споживачами інформації), досліджено специфіку впливів нових мультимедіа на суспільну свідомість в умовах формування сучасного українського інформаційного суспільства, системно проаналізовано процеси трансформації політичних комунікацій у соціальних медіа в контексті ефективного впливу на електорат;

– проаналізовано особливості формування інтернетових мультимедіа в Україні (телебачення, радіо, сайтів): контент, цільову аудиторію, цілі та завдання, які вони перед собою ставлять, перспективи мовлення та їх роль в політичних комунікаціях. Зокрема визначено, що події на Євромайдані стали стартовим майданчиком для розвитку багатьох нових медіа, які були створені незалежними журналістами та соціально активними громадянами з мінімальним вкладанням коштів і залученням нових інформаційно-комунікаційних технологій (смартфонів, Web-камер, літальних апаратів для зйомок), що зробило їх майданчиком для усіх сегментів громадянського суспільства України. В подальшому майже всі нові медіа змогли продовжити свою діяльність і залучили величезну кількість аудиторії, зробивши вільний доступ до своїх ресурсів та надавши майданчик для вільної соціальної комунікації;

– досліджено трансформацію соціальних мереж у нові медіа, які стали масовими і загальнодоступними альтернативними каналами політичної комунікації та доведено їх вплив на розгортання і розвиток нових систем та технологій політичної мобілізації суспільства;

– відзначено, що традиційні ЗМК (радіо, телебачення, газети) повільніше, ніж нові медіа, використовували у своїй роботі сучасні інформаційно-комунікаційні технології, хоча в цілому використання інтернет-технологій дозволило їм частково зберегти свою аудиторію. Проте ці зміни стосувалися кількісних, але не якісних змін у мовленні традиційних ЗМК,

оскільки вони були й залишаються на фінансуванні у олігархів, кожен з яких проводить власну інформаційну політику.

уточнено:

– характерні ознаки та особливості еволюції системи масових політичних комунікацій в сучасних умовах, які полягають в тому, що і традиційні, і нові медіа повинні були оперативно висвітлювати події, що дозволило збільшити/зберегти свою аудиторію, але через брак часу на обробку інформації вплинуло на якість мовлення;

– функції інформаційно-комунікаційних структур і процесів в умовах формування сучасного інформаційного суспільства та перспектив їх еволюції на засадах нелінійного, але систематичного та стрімкого характеру медіа перетворень. Зокрема, можливість створення контенту відео, навіть без спеціальних телевізійних камер, завдяки спеціальним додаткам соціальних мереж, збільшило кількість потоку інформації та можливість її обробки, що було революційним кроком в розвитку систем політичної комунікації і точкою трансформації соціальних мереж у мас-медіа.

Практичне значення одержаних результатів визначається їхньою новизною, актуальністю та висновками, що можуть бути використані при подальшому вивченні політичних комунікацій та нових медіа в Україні для аналізу взаємовпливу соціальних мереж, соціальних медіа та політичних настроїв громадян, для практичного використання у нових медіа та політичних процесах. Дисертаційна робота, певною мірою, заповнює прогалини у вітчизняному аналізі та концептуальному осмисленні становлення та виникнення системи нових політичних комунікацій в Україні. Окрім того, результати даного дослідження можуть бути використані для підготовки студентів-політологів, психологів, соціологів та фахівців із соціальних комунікацій, залучення їх до практичного осмислення процесів політичної комунікації та інституалізації системи політичних комунікацій в умовах формування інформаційного суспільства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації викладено та обговорено на засіданнях кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та комунікацій та кафедри журналістики, видавничої справи, поліграфії та редагування Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (м. Київ), доповідалися авторкою, обговорювалися та отримали схвалення на конференціях: IX Всеукраїнська наукова конференція студентів і молодих учених «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 04–05 квітня 2012 р.), X Всеукраїнська наукова конференція студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 17–18 квітня 2013 р.), XI Всеукраїнська наукова конференція студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 09–10 квітня 2014 р.), «Філософія комунікації: інтелектуальні системи та інформаційні технології в освіті» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.), V міжнародна студентська наукова конференція «Публічне управління в умовах глобалізації» (м. Київ, 07 лютого 2018 р.),

VII міжнародна студентська наукова конференція «Менеджмент і технології публічного управління» (м. Київ, 20 вересня 2019 р.), VIII міжнародна студентська наукова конференція «Сучасні проблеми публічного управління» (16 січня 2020 р.), XVIII Всеукраїнська наукова конференція студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 12–13 травня 2021 р.).

Публікації. За темою дослідження опубліковано 14 наукових публікацій, 7 з яких надруковано у фахових наукових виданнях з політичних наук, з них 2 статті – у зарубіжних періодичних виданнях, 7 – тези міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій.

Структура і обсяг дисертаційного дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів (шести підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 223 сторінки, із них обсяг основного тексту – 165 сторінок, список використаних джерел налічує 286 найменувань (українською, російською та англійською мовами) і займає 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У «**Вступі**» обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження, розглянуто стан наукової розробки проблеми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, його методологічні засади, визначено наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження, особистий внесок здобувача, вміщено інформацію про апробацію результатів роботи, публікації та структуру дисертації.

У першому розділі – «**Теоретико-методологічні засади дослідження особливостей політико-комунікаційних процесів формування українського інформаційного суспільства**» – проаналізовано наукові праці, в яких розкрито сутність понять «інформаційне суспільство», «глобальний інформаційний простір», визначено методологію дослідження.

У підрозділі 1.1. «*Теоретичні засади формування інформаційного суспільства у сучасному науковому дискурсі*» – здійснено аналіз наукових праць щодо змісту і сутності базових політологічних категорій. Розглянуто найбільш поширені підходи до визначення інформаційного суспільства. Зокрема такі, які ґрунтуються на: застосуванні нових технологій (засновник Е. Тоффлер), сфері зайнятості населення (засновник Д. Белл), географічному принципі (М. Кастельс). Всі названі підходи дають достатньо дискусивне розуміння проблем тлумачення поняття та сутності інформаційного суспільства на сучасному етапі його розвитку.

Проаналізовано фундаментальні праці з політичної комунікації зарубіжних (Дж. Бенігер, З. Вурмен, Дж. Гол, М. Мак-Люхан, М. Шрам) та

вітчизняних дослідників, які вивчали проблеми взаємодії політичної та медійної систем (А. Москаленко, В. Бебик, В. Різун, В. Шкляр, М. Слюсаревський, В. Дрешпак, Є. Макаренко, Т. Піскун, Н. Ротар), вплив ЗМК на вибори (О. Чекмишев, Т. Березовець, В. Бадрак) і виборчі технології (В. Королько, Г. Почепцов, В. Моїсеїв).

Також зазначено, що у світовій практиці найбільше вживаються два базових терміни: «інформаційне суспільство» та «суспільство знань» з відповідними методологічними варіаціями. Констатовано, що нові виклики, які несе формування інформаційного суспільства в сучасному світі, це, насамперед, кібербезпека та довіра до повідомлень цифрових медіа, права людини та етика політичних комунікацій в цифровому світі. Наголошено, що кібербезпека в сучасних умовах є дуже важливим елементом національної безпеки, особливо – враховуючи, що протягом 2015–2020 років Україна мала декілька потужних кібератак на стратегічні об'єкти критичної інфраструктури держави.

Аналізуючи інтенсивність дискусій стосовно впливу масмедіа на політичну сферу в умовах становлення інформаційного суспільства зазначимо, що проблеми політичних технологій в контексті інформаційного впливу у сучасній вітчизняній політичній науці досліджували В. Полторак, Д. Видрін, О. Профатілова, Г. Почепцов, О. Дубас та інші. Зазначено, що в українській політичній науці політичні технології часто досліджуються як «політичний PR». Під ним мають на увазі сукупність різних явищ, які впливають на громадську думку через засоби масової комунікації. Його розглядали В. Моїсеєв, А. Коваленко, Г. Почепцов, В. Королько та ін.

Варто відзначити також праці Ю. Левенця, який критикував концептуальні підходи сучасних теорій інформаційного суспільства в контексті українського суспільного досвіду, доводив, що чим сучаснішим стає суспільство, тим меншим стає значення інститутів і норм, а на перший план виходять персоналії та їхні іміджі.

Розглянувши найактуальніші підходи до визначення інформаційного суспільства, політичної комунікації та їхній взаємовплив, дійшли висновку, що ні один із запропонованих підходів не може бути взятим як домінуючий і вирішити цю проблему можливо лише при синергетичному використанні різних елементів з усіх вище перерахованих підходів

У підрозділі 1.2. «Методологія дослідження системи політичних комунікацій в умовах формування інформаційного суспільства» – розкриваються методи дослідження, зумовлені специфікою даної роботи і потребами комплексного та міждисциплінарного аналізу теми. Методи дослідження політичної комунікації, диференційовані за етапами: 1) збір і систематизація матеріалу – проведення опитування, напрацювання експертних оцінок, проведення лабораторних та польових експериментів, спостереження; 2) обробка та інтерпретація результатів – застосування різних типів аналізу: факторного, кореляційного та латентно-структурного, а також методу контент-

аналізу. Важливі висновки також отримані за допомогою кейс-методу, який дозволив розкрити особливості здійснення політичних комунікацій під час Революції Гідності 2013–2014 років та виборів Президента України у 2019 році.

У другому розділі – *«Політичні комунікації в системі суспільно-політичних відносин»* – досліджено формування політичних комунікацій в сучасному українському суспільстві та їх взаємовплив та взаємозалежність із засобами масових комунікацій.

У підрозділі 2.1. *«Політична сфера і політичні комунікації (інституційні аспекти)»* – описано періоди розвитку науки про політичні комунікації, їх функції та структуру, досліджено особливості системи масових комунікацій, її характеристики.

Аналіз сутності поняття «політична комунікація» було здійснено в контексті змістовного наповнення понять «політика» та «комунікація». Дослідники К. Крос та Р. Гакет вважають, що, з одного боку, слово «політичний» має стосуватися інституційної влади, а не просто влади, вираженої в особистих відносинах. З іншого боку, сфера дії поняття «політика» є ширшою, ніж просто формальні урядові структури, партії та виборчий процес. Наприклад, М. Вебер розглядав політику як певні дії, спрямовані на здобуття, утримання і використання влади. Г. Ласвел вважав, що політика полягає в тому «хто що отримує, коли і як». І. Хейвуд, та Б. Крик визначають політику як процес, кінцевою метою якого є примирення розбіжностей та вирішення конфліктів. Однак жодне, навіть універсальне визначення, не в змозі охопити все різноманіття такого феномена, яким є політика. Поняття «комунікації» є так само широким і включає до себе: процес передачі інформації від одного до іншого та процес формування свідомості індивіда, соціальних груп, суспільства в цілому.

Розглянуто три етапи у вивченні політичних комунікацій, її структуру, котра складається з п'яти компонентів: суб'єкт; адресат комунікації (інший суб'єкт); канали комунікації; контент повідомлення; простір. Соціологами доведено, що найвпливовішим засобом політичної комунікації в інформаційному суспільстві є масмедіа. У цьому контексті варто звернути увагу на концепцію «медіатизації політики», запропоновану українською дослідницею І. Костирею, яка вважає, що для українських ЗМК характерна висока ступінь політизації, а для політики – медіатизації. Звідси й висновок щодо актуалізації концепції, в основі якої теза про важливість передачі політичної інформації у політичній системі, в якій (на сучасному етапі) ЗМК відіграють центральну роль у процесах політичної комунікації.

У підрозділі 2.2. *«Особливості впливу засобів масової комунікації на суб'єктів політики в сучасних умовах»* – розглянуто соціально-політичне значення ЗМК, досліджено особливості забезпечення доступності та відкритості політичної інформації та маніпулятивні впливи суб'єктів політики, які використовуються в політико-комунікаційних процесах через ЗМК.

Відзначено поділ ЗМК на урядові, опозиційні, незалежні та центральні і периферійні, що визначає ступінь їхнього впливу на громадськість та підпорядкованість владі.

Аналізуючи сучасний інформаційно-комунікаційний процес, з'ясовано, що сьгоднішні засоби комунікації стають більш важливими, ніж саме мовлення, тобто зміст інформації залежить від того, на якому каналі транслюється інформація. Водночас революція в масмедіа не лише висунула ЗМК в епіцентр публічної політики, а й змінила формат політичних відносин у бік спрощення та перетворення політичної комунікації на розважальний контент.

Розвиваючи тему «медіатизації політики», доходимо висновку, що маємо ефект, коли суб'єкти політики через доступність каналів комунікації стали «зірками», політичне життя яких протікає більше в інформаційному полі, ніж у політичному. Про це свідчать, зокрема, вибори Президента України та вибори до Верховної Ради України в 2019 році, на яких був реалізований ключовий вплив політичних ток-шоу та телевізійних серіалів на формування політичної свідомості та політичної поведінки громадян України під час виборів. В цьому зв'язку були визначені головні методи маніпуляцій: підміна експертів (коли політтехнологів та політпропагандистів видають за політологів, прихильників певних політсил видають за об'єктивних спостерігачів та ін.), керовані режисерами аплодисменти, маніпуляції з псевдовалідними опитуваннями тощо. Акцентовано, що все це було результатом політизації комерційних ЗМК, коли усі приватні телеканали під час виборчих кампаній мали яскраво виражені політичні позиції.

У третьому розділі – «Еволюція системи масових комунікацій в умовах формування інформаційного суспільства» – досліджено проблематику масових політичних комунікацій в умовах соціально-політичних перетворень в Україні.

У підрозділі 3.1. «Політичні ролі нових медіа: історія, типологія, технології» – розглядається поняття «нові медіа», їх відмінності від традиційних медіа та особливі правила роботи для суб'єктів політичної комунікації у нових медіа.

Зауважимо, що термін «нові медіа» з'явився в обігу відносно недавно, тому не має уніфікованого визначення. Наприклад, Рассел Нойман, професор Мічиганського університету, тлумачить їх, як новий формат існування засобів масової інформації, постійно доступних на цифрових пристроях, у яких відбувається активна участь користувачів у створенні та розповсюдженні контенту.

У ході дослідження розглянуто трансформацію нових медіа від технологій Web 2.0., які відзначалися інтерактивністю в режимі реального часу, виробленням власного контенту (тексту та мультимедіа) рядовим користувачем, до технологій Web 3.0., спрямованих до більш відкритих та

інтелектуальних можливостей, які містять в собі семантичні технології та розподілені бази даних. Зокрема наголошено, що соціальні мережі та нові медіа, які є технологіями Web 2.0. стали інструментом моделювання політичної соціалізації особистості та її політичної ідентичності. Досліджуючи правила передачі політичної інформації через нові медіа, дійшли висновку, щодо таких рекомендацій: інформація має надаватися оперативно, персоніфіковано, неофіційно та інтерактивно.

Досліджуючи причини активного виникнення нових медіа в Україні та їх залучення в політичний процес, зауважили, що поштовхом стали події кінця 2013 року, а саме заява уряду України про відмову від підписання Угоди про асоціацію з ЄС, а революційні події кінця 2013 року стали можливими саме завдяки соціальним мережам, адже перші вислови стосовного того, що українці проти призупинення Євроінтеграції, були викладені саме у соціальній мережі Facebook, де були створені спеціальні координаційні сторінки та активно велася комунікація. Відзначено, що використання мережі Twitter дало можливість поширити інформацію про протести у 2013–2014 році на закордонну аудиторію. Інші соціальні сервіси доповнювали можливості залученості громадян у соціально-політичних процесах.

Також у роботі проаналізовано використання соціальних мереж українськими політиками та розуміння їхнього значення для налагодження комунікації. Зазначено, що якщо у 2013 році у момент активного створення нових медіа в Україні, політики та партії не зовсім розуміли потенціал таких ресурсів, то вже під час виборів Президента України 2019 року саме соціальні медіа стали вагомим майданчиком для залучення виборців.

Також констатовано можливі небезпеки у зв'язку з використання нових медіа для політичних комунікацій (розголошення персональних даних, викрадення персонального акаунта та ін.), виокремлені переваги використання нових медіа у спілкуванні уряду та громадян (спілкування під час кризи, залучення громадян до політичних процесів, формування довіри у громадськості, тестування політичних сенсів, економія фінансів).

У підрозділі 3.2. «Особливості становлення та еволюції системи політичних комунікацій України в сучасних умовах» – розглянуто особливості функціонування політичної комунікації в Україні, яка здійснюється багатовекторно, проаналізовано умови, які диктують нові форми політичної комунікації, тенденції та загрози.

Досліджено трансформацію традиційних засобів масової політичної комунікації та їх вплив на електорат. Зокрема, на прикладі подій 2013 року, констатовано, що у сфері традиційного телебачення спостерігалися важливі рушійні тенденції, які показали, що всі традиційні канали телебачення намагалися розширити свою аудиторію та сфери поширення не лише за допомогою традиційного сигналу чи кабелю, а й за допомогою соціальних ЗМК. На загальнонаціональних телеканалах збільшилася кількість політичних

програм та інформаційного мовлення, що дало ширшу можливість для політичної комунікації, враховуючи що 74% опитаних українців у 2019 році заявили, що про стан справ в Україні та у світі дізнаються саме з телеканалів.

Відзначено, що кодування загальнонаціональних каналів на супутнику у 2020 році негативно відобразилося на інформуванні більшості українців щодо політики власної держави та дало можливість активніше включитися пропаганді з російських незакодованих телеканалів та формально «українських», а по суті – антидержавних телеканалів. Акцентовано, що такий інформаційний відступ є небезпечним з боку цілісності політико-комунікаційного поля держави. Інформаційна війна, яка ведеться країною-агресором Росією та фактична війна на території України частково зумовлена тим, що державою і правлячою політичною елітою не приділялася належна увага розбудові національного інформаційного поля України. А розвиток соціальних мереж став ще однією можливістю поширення ворожої інформаційної пропаганди через легкість, швидкість та доступність нових медіа. В цьому зв'язку варто відзначити, що створення різних міністерств та відомств, які б мали контролювати ворожі інформаційні вкиди та оперативно на них реагувати, не привело до формування належної інформаційної політики української держави, що лише частково компенсується структурами громадянського суспільства, такими, як «Інформаційний супротив», «Стоп фейк» та ін.

ВИСНОВКИ

Проведене дисертаційне дослідження дає можливість зробити такі висновки концептуального, методологічного та науково-практичного спрямування:

1. Розглянуто основні науково-дослідницькі підходи щодо таких базових понять, як «політичні комунікації», «інформаційне суспільство», «інформація», «», на основі чого доходимо висновку, що політична комунікація розглядається сучасними дослідниками не як особливий феномен політики, а через призму функціонування масових комунікацій та синергію різних видів комунікацій, котрі мають нелінійний характер розвитку і реалізується у вигляді мультимедіа з не симетричними компонентами передачі інформації (відео, звук, зображення, текст).

Проаналізовано фундаментальні праці з політичної комунікації зарубіжних (Дж. Бенігер, З. Вурмен, Дж. Гол, М. Мак-Люхан, М. Шрам) та вітчизняних дослідників, які вивчали проблеми взаємодії політичної та медійної систем (А. Москаленко, В. Бебик, В. Різун, В. Шкляр), вплив ЗМК на вибори (О. Чекмишев, Т. Березовець, В. Бадрак) і виборчі технології (В. Королько, Г. Почепцов, В. Моїсеїв), можемо зробити висновки, що особливості формування сучасного інформаційно-комунікаційного простору

полягають, насамперед, в одночасній безперервності і нелінійній дискретності процесів політичної комунікації, які впливають на функціонування політичної, економічної та духовної сфер суспільства.

Відзначено, що західні дослідники середини ХХ ст. вважали, що ключовим у формуванні інформаційного суспільства є, насамперед, розвиток електронно-обчислювальної техніки. Всесвітні саміти з питань інформаційного суспільства (WSIS, 2003 і 2005 pp.) одночасно оперували двома термінами: «інформаційне суспільство» та «суспільство знань», розглядаючи індекси розвитку інформатизованого суспільства NRI – Індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index, NRI) та EGDI – Індекс розвитку електронного уряду (E-Government Development Index, EGDI). Варто зауважити, що нині незначна частина промислового виробництва України, зокрема її експорту, залежить від використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Використовуючи загальнологічні методи, ми змогли зрозуміти причини виникнення нових медіа, їх трансформацій та конвергенції політичних та соціальних каналів інформації. Синергетичний метод дав змогу дослідити політичні комунікації в якості складного об'єкта політичного життя суспільства, де протікають масштабні процеси самоорганізації і модернізації в процесі розвитку політичної системи суспільства. А завдяки системному методу доведено, що зміст, спрямованість і форми реалізації політичної комунікації в Україні свідчать про нелінійне формування національної моделі інформаційного суспільства на засадах олігархічного лібералізму, що не відповідає національним інтересам, політичній культурі та ментальності українського суспільства, а сама система політичної комунікації не в повній мірі відповідає демократичній моделі через: а) відсутність системи налагодженого інформаційного обміну між політичною системою, її інститутами та суспільством; б) нерозвиненість структур громадянського суспільства, здатних визначити якість політичної комунікації; в) недосконалість законодавства у сфері регулювання політичної комунікації; г) економічну залежність ЗМІ від держави та фінансово-політичних угруповань, що породжує клановість української політичної журналістики та активне використання адмінресурсу для контролю за медіа простором у цілому та поширенням політичної інформації.

3. Проаналізовано різні підходи науковців, які розглядають питання суб'єктності в політичних комунікаціях, дійшли висновку, що учасниками політичних комунікацій є всі суб'єкти і об'єкти політики, які беруть участь у політичному житті суспільства. Дуалізм цієї категорії в системі політичної комунікації полягає у суб'єктності ЗМК в частині створення власної інформації, з одного боку, та системності як засобу передачі інформації – з другого. Таким чином, ЗМК поки що залишаються провідними складовими в системі політичної комунікації суспільства, хоча неформальні комунікації, зокрема, в соціальних мережах та мобільних комунікаціях, дедалі більше стають популярними і впливовими.

З'ясовано, що політична комунікація в середовищі українських дослідників даної проблематики починає розцінюватися як одна з наймобільніших сфер відображення змін у суспільстві, оскільки вона формує та забезпечує взаємодію між суспільством та владою і є складовою та вагомим фактором публічної політики. ЗМК, з одного боку, відображають зміни, що відбуваються в суспільстві, з іншого – впливають на ці зміни з різним ступенем інтенсивності.

4. Визначено, що суб'єкти політики в сучасних умовах успішно використовують ІКТ для вирішення власних завдань, а масштаби їх використання дають змогу говорити про певну революцію у інформаційно-комунікаційній сфері суспільства.

Доведено, що комунікація стає, з одного боку, простішою і доступнішою, оскільки ІКТ дають можливість поширювати повідомлення без обмежень, адже технологічний розвиток сприяє тому, що процеси створення інформаційного продукту, його поширення, збереження та обміну суттєво полегшилися настільки, що управляти ними можуть суб'єкти політики навіть без залучення додаткових професіоналів. З іншого боку, це створює умови для маніпуляцій та інформаційних викидів, а отже, становить небезпеку для інформаційно-політичного поля України, особливо в умовах інформаційних загроз з боку російського агресора, що потребує захисту національного політико-інформаційного простору та правового врегулювання політико-комунікаційних процесів з боку держави, зокрема, державних медіа.

Проаналізувавши засоби та способи використання суб'єктами політики політичної комунікації, варто відзначити, що найчастіше вони використовують в сучасних умовах власні телеканали, Інтернет-сайти та web-сторінки. Найбільшу увагу у формуванні громадської думки політичні партії та політики приділяють участі у політичних ток-шоу на телеканалах, які належать певним політичним кланам і мають свої методи формування думки у глядачів, використовуючи маніпулятивні технології (підбір гостей в студії, експертів, використання керованих аплодисментів, підбір відеосюжетів та ін.), що робить телевізійну присутність суб'єктів політики основним ресурсом впливу на тих, кого ще не зачепила партійна пропаганда, дає певні результати з маніпулятивного впливу на свідомість людей.

5. Розглянувши особливості становлення нових медіа, зокрема, Інтернет-телебачення, Інтернет-радіо, соціальних мереж і мобільного зв'язку та оцінки перспектив формування єдиного мультимедійного політико-комунікаційного простору в умовах формування інформаційного суспільства можемо зробити висновки, що нові (цифрові) мультимедіа, які характеризуються принципово новими зв'язками між суб'єктами і об'єктами політики (як одночасними джерелами і споживачами інформації), мають ефективний вплив на суспільну свідомість в умовах формування сучасного інформаційного суспільства, пов'язаний із соціально-психологічними та інформаційно-комунікаційними

аспектами взаємодії суб'єктів і об'єктів соціальних мереж та нових (цифрових) мультимедіа.

З'ясовано, що в умовах формування інформаційного суспільства соціальні мережі послуговували подарунком, а відтак і стали викликом для політтехнологів. Адже з одного боку, обсяг даних, які надані самими користувачами, дають змогу зрозуміти погляди своїх виборців, передбачити їх реакцію, краще дізнатися про власні переваги та налагодити необхідну соціальну та політичну комунікацію. З іншого боку, у соціальних мережах погано працюють стандартні схеми, що потребує певної гнучкості для того, щоб встигати за змінами нестійких середовищ.

Констатовано, що функції інформаційно-комунікаційних структур і процесів в умовах формування сучасного інформаційного суспільства та перспектив їх еволюції на засадах нелінійного, але систематичного та стрімкого характеру медіа перетворень сприяли тому, що можливість створення контенту відео, навіть без професійних телевізійних камер, завдяки спеціальним додаткам соціальних мереж збільшило кількість потоку інформації та можливість її обробки, що було революційним кроком в розвитку систем політичної комунікації і точкою трансформації соціальних мереж у мас-медіа.

Виокремлено, що традиційно під новими медіа прийнято розуміти інтерактивні, електронні ЗМІ, які, на думку експертів, дають можливість персоналізувати інформацію, що й відрізняє їх від традиційних. Нові медіа мають здатність до саморегуляції, на відміну від традиційних медіа, є повністю відкритими, мають велику мобільність і високий ступінь реакції на суспільно-політичні події у реальному житті громади та їх миттєве транслювання у кіберпростір.

Наголошено, що соціальні мережі перетворилися не лише у майданчики для спілкування та додаткової реклами, а й у осередки актуальної інформації та місця для об'єднання людей, а специфіка організації блогосфери, що виражається у перехресних посиланнях та численних віртуальних співтовариствах, ідеально підходить для інтеграції однодумців у громадські організації, як це було від час Революції Гідності 2013–2014 років. Зокрема, у Facebook поширювався контент для внутрішнього користування, а Twitter використовувався як інструмент публікації інформації про протести для міжнародної спільноти.

Досліджуючи уподобання українських користувачів, зазначимо, що в українському Facebook більшою популярністю користуються персональні сторінки політиків порівняно зі сторінками політичних партій. Такий стан справ є певним відображенням персоналізованої української політики. Однак констатуємо, що нові медіа не обмежуються лише соціальними мережами. На нашу думку, з огляду на стрімку динаміку реалізації заявлених проєктів на практиці, закономірним є прогноз подальшого нелінійного, але систематичного та стрімкого характеру медіа перетворень в Україні.

б. Розглядаючи особливості модернізації традиційних засобів масової комунікації в умовах нових суспільних викликів зазначено, що вони проявляються, насамперед, в контексті адаптації і змінненні стереотипів мовлення відповідно до еволюції системи політичних комунікацій суспільства та розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Акцентовано, що однією з найважливіших тенденцій розвитку політичних комунікацій в Україні стало те, що всі традиційні телеканали телебачення намагалися розширити свою аудиторію та сфери поширення не лише за допомогою традиційного сигналу чи кабелю, а й за допомогою соціальних ЗМК, хоча, попри активний розвиток соцмереж, більшість українців поки що своє світосприйняття формують завдяки телебаченню. Хоча більшість телеканалів, з одного боку, збільшила кількість політичних програм, з іншого, було заблоковано доступ до національних каналів на супутнику, що обмежило доступ до інформації багатьом українцям. Водночас, у відкритому та безкоштовному доступі на супутнику залишилися інформаційні канали, які належать різним політичним угруповуванням та російським пропагандистським телеканалам. Це завдало удару по інфо-комунікаційному полю України, адже Росія розгорнула інформаційну війну проти України одразу на 4 фронтах: серед населення в зоні війни; серед населення всередині країни; серед власних громадян і серед міжнародного співтовариства. Втім, такі організації, як «Інформаційний супротив», «Стоп фейк» та інші народилися саме завдяки агресивній політиці Росії і сьогодні розробляють дієві методи протидії такій пропаганді. Хоча, на державному рівні, на жаль, така позиція ще не має системної і достатньої підтримки.

Доведено, що все вказане вище дає підстави для достатньо помірних висновків щодо темпів формування інформаційного суспільства в Україні, хоча, безумовно, змінюються парадигми участі громадян у політичному процесі та взаємовідносини між суб'єктами політики, краще забезпечується реалізація основних принципів та свобод у державі завдяки тому, що медіа стають впливовою складовою політико-комунікаційної системи інформаційного суспільства. А політикум, у свою чергу, впроваджує нові можливості використання масмедіа для впливу на суспільство.

Варто також зазначити, що глобальна інформаційно-комунікативна система – це механізм інформаційного суспільства, який сьогодні діє в усіх сферах суспільного життя і в політичному житті – особливо. Запровадження електронного врядування, включення політичних процесів у інформаційний світ – це інструменти, які дозволяють вмонтувати політичні процеси в інформаційне суспільство в режимі реального часу. І це також є характерною ознакою системи політичної комунікації в умовах глобалізації і формування сучасного інформаційного суспільства

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці в наукових фахових виданнях України

1. Данько-Сліпцова А. Нові медіа: історія, типологія. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*: укр. наук. журн. 2014. Вип. № 1–2. С. 80–82.
2. Данько-Сліпцова А. Використання інтернет-ресурсів у російських політтехнологіях. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*: укр. наук. журн. 2012. Вип. № 2. С. 213–215.
3. Данько-Сліпцова А. Українські політики та інтернет (інструментальна функція). *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*: укр. наук. журн. 2011. Вип. № 4. С. 416–419.
4. Данько-Сліпцова А. Політики та Інтернет в Україні: повний офлайн. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*: укр. наук. журн. 2010. Вип. № 3. С. 166–169.
5. Данько-Сліпцова А. Культурні цінності політичної комунікації у ЗМІ. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*: укр. наук. журн. 2009. Вип. № 2. С. 175–177.

Наукові праці в наукових періодичних виданнях інших держав

6. Danko-Sliptsova A. Application of social networks (facebook) political forces in the 2020 local elections. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*. URL: https://sp-sciences.io.ua/s2743991/danko-sliptsova_anna_2020_.application_of_social_networks_facebook_political_forces_in_the_2020_local_elections_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_03_27_
7. Danko-Sliptsova A. New media in Ukraine: features, specifications *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*. 2014. Vol. 1. URL: http://sp-sciences.io.ua/s850609/danko-sliptsova_anna_2014_.new_media_in_ukraine_features_specifications_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_01_01_pp._119-124

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Данько-Сліпцова А. Культура політичної комунікації у ЗМК. *Сучасні проблеми публічного управління: матеріали VIII-ої міжнар. наук. конф. (Київ, 16 січ. 2020 р.)*. / за ред. В. Бебика. Київ: ВАПН-NSG, 2020. URL: https://intern-conferences.io.ua/s2664729/danko-slipcova_anna_2020_.kultura_politichnoe_komunikacie_u_zmk_materiali_viii-oe_mijn.nauk.konf._suchasni_problemi_publichnogo_upravlinnya_16.01.2020_za_red._v.bebika._kiev_vapn-nsg_2020.
9. Данько-Сліпцова А. Виникнення нових медіа в Україні як альтернатива традиційним ЗМК. *Менеджмент і технології публічного управління: матеріали VII-ої міжнар. студ. наук. конф. (Київ, 20 верес. 2019 р.)* / за ред. В. Бебика.

Київ: ВАПН-NSG, 2019. URL: https://intern-conferences.io.ua/s2661117/danko-slipcova_anna_2019_.viniknennya_novih_media_v_ukraeni_yak_alternativa_tradiciynim_zmk_materiali_vii-oe_mijn.stud.nauk.konf.menedjment_i_tehnologie_publichnogo_upravlinnya_20.09.2019_r.za_red.v.bebika.kiev_vapn-nsg_2019.

10. Данько-Сліпцова А. Соціальні мережі як новітній засіб політичної комунікації. *Публічне управління в умовах глобалізації: матеріали V-ої міжнар. студ. наук. конф. (Київ, 7 груд. 2018 р.) / за ред. В. Бебика. Київ: ВАПН-NSG, 2018. URL: https://intern-conferences.io.ua/s2661120/danko-slipcova_anna_2018_.socialni_mereji_yak_novitniy_zasib_politichnoe_komunikacie_materiali_v-oe_mijnarodnoe_studentskoe_naukove_konferencie_publichne_upravlinnya_v_umovah_globalizacie_07.12.2018_r.za_red.v.m.bebika.kiev_vapn-nsg_20.*

11. Данько-Сліпцова А. Нові медіа в Україні: особливості, характеристика. *Молодь: освіта, наука, духовність: XI Всеукр. наук. конф. молодих учених і студ. (Київ, 9–10 квіт. 2014 р.). Київ, 2014. Ч. III. С. 339–340.*

12. Данько-Сліпцова А. «Нові медіа» в Україні. *Філософія комунікації: інтелектуальні системи та інформаційні технології в освіті: зб. тез до Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 20 бер. 2014 р.). Дніпропетровськ: Вид-во «Інновація», 2014. С. 85–86.*

13. Данько-Сліпцова А. Політичні комунікації українських партій. *Молодь: освіта, наука, духовність: X Всеукр. наук. конф. молодих учених і студ. (Київ, 17–18 квіт. 2013 р.). Київ, 2013. Ч. II. С. 75–76.*

14. Данько-Сліпцова А. Соціальні мережі, як новий засіб політичних комунікацій. *Молодь: освіта, наука, духовність: IX Всеукр. наук. конф. молодих учених і студ. (Київ, 3 квіт. 2013 р.). Київ, 2012. Ч. I. С. 418–419.*

АНОТАЦІЯ

Данько-Сліпцова А. А. Політико-комунікаційні процеси формування сучасного інформаційного суспільства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021.

У роботі проведено ґрунтовне теоретико-праксеологічне дослідження масових політичних комунікацій України в умовах глобалізаційних перетворень та становлення інформаційного суспільства. Розглянуто сутність понять «політичні комунікації», особливості процесу формування політичних комунікацій в сучасному суспільстві та їх взаємовплив й взаємозалежність із засобами масових комунікацій.

Досліджено актуальність і особливості забезпечення доступності та відкритості політичної інформації та маніпулятивні впливи суб'єктів політики,

які використовуються в політико-комунікаційних процесах, зокрема, в діяльності засобів масової комунікації. Виявлено проблематику масових політичних комунікацій в умовах соціально-політичних перетворень в Україні.

Розглянуто поняття «нові медіа», їх відмінності від традиційних, з'ясовано нові правила роботи для суб'єктів політичної комунікації у нових медіа, проаналізовано перспективи подальшого використання нових форм та методів політичної комунікації.

Ключові слова: політична комунікація, масова комунікація, нові медіа, політична сфера, глобальний інформаційний простір, інформаційне суспільство, соціальні комунікації, соціальні мережі, ЗМК, телебачення, політика, інформаційні технології.

АННОТАЦІЯ

Данько-Слепцова А. А. Политико-коммуникационные процессы формирования современного информационного общества. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 – политические институты и процессы.– Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2021.

В работе проведено основательное теоретико-праксиологическое исследования массовых политических коммуникаций Украины в условиях глобализационных преобразований и становления информационного общества. Рассмотрена сущность понятий «политические коммуникации», особенности процесса формирования политических коммуникаций в современном обществе и их взаимовлияние и взаимозависимость со средствами массовых коммуникаций.

Исследована актуальность и особенности обеспечения доступности и открытости политической информации и манипулятивные воздействия субъектов политики, которые используются в политико-коммуникационных процессах, в частности, в деятельности средств массовой коммуникации. Выведено проблематику массовых политических коммуникаций в условиях социально-политических преобразований в Украине.

Рассмотрены понятие «новые медиа», их отличия от традиционных, выяснены новые правила работы для субъектов политической коммуникации в новых медиа, проанализированы перспективы дальнейшего использования новых форм и методов политической коммуникации.

Ключевые слова: политическая коммуникация, массовая коммуникация, новые медиа, политическая сфера, глобальное информационное пространство, информационное общество, социальные коммуникации, социальные сети, СМК, телевидения, политика, информационные технологии.

SUMMARY

Danko-Sliptsova A. A. Political and communication processes of formation of the modern information society. – Manuscript.

The thesis for the degree of Candidate of Science (PhD) in political science, speciality 23.00.02. – Political institutes and processes. Ivan Franko National University of Lviv, 2021.

The thesis is focused on the problems of development of technologies of political communication.

The globalized world transforms itself in its communication, and, undoubtedly, this transformation has resonance for the Ukrainians. Being previously considered as utterly sectorial, the communication aspects (mass or political) cannot be studied without understanding of their interrelationship. The emphasis is placed on the role played by the latest media tools: some communication types are interdependent to the extent that it is hardly possible to differentiate them. Therefore, special attention is drawn to the problems of political communication in the context of research of political and communication processes of the Ukrainian modern information society.

Thus, there is a need to study the concept and essence of the modern information society, its reformation possibilities with the help of political technologies, use of the Internet as communication and political tool.

Thereupon, the stress is laid on the relevance of the research topic: introduction and development of new media tools as fundamentally new channels of political communication, which appeared as a result of the revolution in Ukraine, and transformations in operation of the traditional media caused by new challenges. With regard to the above-mentioned specifics, the researcher has defined new political and communication opportunities for implementation of the new operational methods for the new media tools which are based on the modern information and communication technologies pertain to the modern information society.

The concept of «new media», their differences from traditional ones are considered, new rules of work for subjects of political communication in new media are clarified, prospects for further use of new forms and methods of political communication are analyzed.

Considering all the outlined points, the researcher has studied such topics as political communication in mass-media and its manifestation in Ukraine, information society specifics.

In the dissertation the author develops the complex research of development of the political communication system was conducted and is based on a dynamic development of the new domestic media in an emerging modern information society.

Based on the analysis of systematic reviews prove that contents, aims and ways of application of political communication do not fully comply with the democratic model, and indicate a nonlinear formation of the national model of the modern society based on the oligarchic liberalism that contradicts national interests, political

culture and Ukrainian mentality. The system of political communication is not formed in compliance with the democratic model due to the following reasons.

The research of specifics of traditional mass media modernization at the time of the new challenges – adaptation and change of speech stereotypes in compliance with the evolution of the system of political communication in society and development of the modern information and communication technologies – was conducted.

The study of specifics of new multi-media influence on the public consciousness in an emerging modern information society was conducted on the basis of the fundamentally new methodological approaches of understanding of communication processes in the (digital) media which are characterized by new connections between political subjects and objects (as information sources and consumers). The systematic analysis of the transformation processes in political communication in the context of an effective influence on the constituency was done.

A single multimedia political and information space is formed in the context of globalization: messages are mostly spread not through individual mass media channels but in a multidirectional way by creating a political and communication network aimed at different audiences. Thus, political communication can be personalized and individualized in accordance with the chosen communication channels. It eliminates a monopoly of the traditional media on information. But the manipulative influence of the new multimedia information sources is increased as these stay beyond the legal framework and are not regulated by the state.

Key words: political communication, mass communication, new media, politics, global information space, information society, social communication, social networks, traditional mass media, television, politics, information technologies.